

TYÖVÄENLIIKKEEN KIRJASTON KOKOELMAPOLITIikka

- Hyväksytty Työväenperinne - Arbetartadition ry:n hallituksen kokouksessa 29.10.2014

Työväenliikkeen kirjastolla on suomalaisessa kirjastoverkossa oma määritelty tehtävänsä. Tehtävänsä mukaan se toimii työväestön ja työväenliikkeen historian erikoiskirjastona sisältäen mm. seuraavia aihekokonaisuuksia:

1) Työväenliikkeen ideologinen ja filosofinen kirjallisuus

2) Poliittikka ja poliittinen historia Suomessa

3) Ammattiyhdistystoiminta Suomessa

4) Osuustoiminta, talouselämä, talouspolitiikka

5) Kansainvälinen työväenliike ja sen historia

6) Työväestön elämäntapa ja elinolosuhteet

7) Työväenkulttuurin osa-alueet esimerkiksi sivistys ja koulutus, urheilu, musiikki, kirjallisuus jne.

8) Henkilöhistoria

LIITTEET:

- 1) Keskeiset hankintakohteet (s. 2-6)
- 2) Digitointi ja lahjoitukset (s. 7-8)
- 3) Ideologia, painopistealueet ja käyttäjäkunta (s. 9)
- 4) Kokoelma luokittain ja luokka 3 yhteiskuntatieteet eriteltyinä (s. 10)

KOKOELMAN KESKEISET HANKINTAKOHEET

SOSIAALIHISTORIA, TALOUSHISTORIA

Kuluttajien osuustoimintaliike ja liiketoiminta

Osuuskaupat
Osuuskauppojen markkinointi
Osuuskauppojen tuotantolaitokset
Osuustoimintaliikkeen omistamat yritykset
Asuntotuotanto
Osuuskassat ja säästökassat
STS-pankki
Vakuutuslaitokset
Pienet osuuskunnat
Työväen kirjapainot
Työväen ravintolat ja kahvilat
Työväenliikkeen elokuvateatterit
Arpajaistoimintaa varten perustetut yritykset
Hautausapu
Muu työväen yritystoiminta

Kansanliikkeet

Raittiusliike
Äänioikeusliike
Torppariliike
Naisasialiike
Rauhanliike
Ympäristöliike
Kehitysmaa- ja solidaarisuusliikkeet
Globalisaatiokriittinen liike
Muut kokoelmiin sopivat kansanliikkeet ja vaihtoehtoliikkeet

Poliittinen työväenliike

Politiikan tutkimus, ideologiat, aatteet, filosofia

Wrightiläinen työväenliike
Vanha työväenliike
Kristillinen työväenliike
Suurlakko 1905
Työläisaktivismi 1905-1918
Sosiaalidemokraattinen liike 1918-1940
Työväenliikkeen painostus
Maanalainen kommunismi 1918-1945
Asevelitoiminta

Kansandemokraattinen liike sotien jälkeen
Sosialidemokraattinen liike sotien jälkeen
SDP:n puoluehajaannus ja TPSL
Taistolaisuus
Maolaisuus, trotskilaisuus ja muut äärivasemmistolaiset liikkeet
Vasemmistopuolueet tähän päivään saakka
Mielenosoitukset
Vaalit
Nuorisoliike
Nuoret Kotkat ja Pioneerit
Työväenlehdistö
Kansainväliset yhteydet

Työväen kulttuuritoiminta

Työväentalot
Iltamat
Musiikkitoiminta
Työväen urheilu
Näytelmätoiminta
Kirjallisuus ja kirjastot
Opintotoiminta
Elokuvat ja taide
Työväenjuhlat
Virkistystoiminta, esim. siirtolat ja lomakodit
Muu kulttuuri- ja virkistystoiminta

Vuoden 1917-1918 tapahtumat

Yhteiskunta ja tilanne ennen sotaa
Sota ja sotatapahtumat
Siviilien kokemukset
Säännöstely ja pula 1918-1922
Työväen kaartit, punakaarti
Valkoinen osapuoli, suojeluskunnat
Metsäkaartilaiset
Venäläiset Suomessa
Saksalaiset Suomessa
Punainen terrori
Valkoinen terrori
Vankileirit
Invalidit 1918-
Punaorvot (siviilit)
Sodan jälkiselvittely
Pako ulkomaille
Muistomerkit, tapahtumapaikat

Marginaali-ilmiöt

Vaivaiset
Kerjäläiset ja irtolaiset
Köyhyys
Maahanmuuttajat
Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt
Hippiliike
Punkliike
Muut kokoelmaan sopivat vaihtoehto- tai alakulttuurit

SUOMALAINEN TYÖELÄMÄ

Työympäristöt ja työtavat

Tehtaat työympäristönä
Rakennustyömaat
Muut ulkotyöt
Työalojen muuttuminen ja katoaminen
Ruumiillinen työ
Käsityö
Koneellinen työ
Toimistotyö
Palvelutyö
Muut työtavat
Työn automatisoituminen
Ammatillinen koulutus

Työkulttuurit

Itsenäiset ammatinharjoittajat
Työryhmät
Sijoittuminen työelämään
Työpaikan hierarkiat ja säännöt
Vallan symbolit
Työkuri ja tottelemattomuus
Työaika
Työpäivän kesto
Vuorotyö
Tauot
Työtahti
Työpaikkaruokailu
Työnantajien sosiaalitoiminta
Virkistystoiminta
Perhevapaat
Lomat
Eläkkeet

Palkitseminen ja muu huomioiminen työpaikalla
Työyhteisön juhlat (harjakaiset, läksiäiset, pikkujoulut...)
Työn arvostus
Muut työntekoon liittyvät erikoispiirteet

Työturvallisuus

Vaaralliset työt
Työtapaturmat
Työmaajuopottelu
Työasusteet
Työturvallisuusvälineet
Työturvallisuusvalistus
Sosiaalitulat
Työterveyshuolto

Työttömyys

Kausityöttömyys
Lamakausien massatyöttömyys
Rakennetyöttömyys
Työllisyystyöt
Työttömyysturva
Työttömien yhdistykset
Työn perässä liikkuminen
Työn hakeminen ja työnvälitys
Tilapäis- ja pätkätyöt
Työttömyyden vaikutukset

Ammattiyhdistysliike

Työntekijöiden järjestäytyminen
Luottamusmiestoiminta
Työehdot ja -sopimukset
Paikallinen sopiminen
Tupo-ratkaisut ja työehtosopimustoiminta
Työtaistelut ja mielenilmaukset
Ammattiyhdistykset
Ammattiliitot ja keskusjärjestöt
Työttömyyskassat
Tutkimus- ja koulutustoiminta
Kansainvälinen toiminta
Liikkeen sisäinen valtataistelu

Tiivistys:

1. Kirja- ja lehtikokoelman keskeisintä osaa ovat:

- 1) työväenliikkeen ja ammattiyhdistysliikkeen järjestöjen aineistot
 - o suomenkielinen aineisto / vieraskielinen luetteloimaton aineisto: mihin keskitytään
- 2) ideologinen kirjallisuus
 - o luokat 141.8 (1 456 kpl) ja 355 (Helka-tietokantaan luetteloimatta) sekä suomen- että vieraskieliset säilytetään
- 3) henkilöhistoria
- 4) osuustoiminta ks. edellä (848 kpl, pääosin Helka-tietokantaan luetteloimatta)
- 5) työväenkulttuuri ks. edellä

2. Muu kirjallisuus

- 1) työelämä yleisesti
- 2) sukupuolentutkimus
- 3) poliittinen ja historiallinen kirjallisuus yleisesti

3. Erityiskokoelmat

- 1) Ameriikka-kokoelma (USA:ssa julkaistu suomenkielinen kirjallisuus) (496 kpl)
- 2) Espanjan sisällissota -kokoelma (313 kpl)
- 3) Osuustoiminta-kokoelma (Helka-tietokantaan luetteloitu 848 kpl, suurin osa luetteloimatta)
- 4) Internationaalit-kokoelma (738 kpl)
- 5) Venäjänkielinen kirja- ja lehtikokoelma
- 6) Suomen sisällissota 1918 (1 001 kpl)

DIGITOINTI JA LAHJOITUKSET

Digitointi:

Kirjasto on aloittanut työväenliikkeen historian pienpainatekokoelmansa digitoinnin. Pienpainatekokoelma sisältää noin 5 500 Suomen ja kansainvälisen työväenliikkeen, aateperintöä ja ammattiyhdistysliikettä käsittelevää painatetta. Digitoitu aineisto julkaistaan Helsingin yliopiston Helda-julkaisuarkistossa.

Lahjoitukset:

Työväenperinne - Arbetartradition ry:n säännöt 2§:

”Tarkoitustaan toteuttaakseen yhdistys kartuttaa varojaan toimeenpanemalla rahan-keräyksiä ja arpajaisia sekä ottamalla vastaan lahjoituksia ja testamentteja. Yhdistys ei tavoittele taloudellista hyötyä. Yhdistys hankkii tarvittaessa toiminnalleen asianomaisen viranomaisen luvan.”

Lahjoitusten käsittelyssä ne seulotaan ja arvioidaan niiden sopivuus kirjaston kokoelmaan. Kokoelmassa huonokuntoinen teos voidaan vaihtaa.

On arvioitava kirjaston hyllytilan riittävyys ja myös poistettava sisällöllisesti vanhentunut ja huonokuntoinen aineisto.

Työväenliikkeen kirjastoon lahjoitettua aineistoa:

- 1) Tampereen kaupunginkirjastolta noin 3 000 nimekettä käsittävän Raoul Palmgrenin kotikirjaston.
- 2) Otto-Ville Kuusisen säätiön lahoittamat Otto-Ville ja Hertta Kuusisen kirjastot
- 3) Lahjoitusten joukossa on mm. Sirola-opiston kirjasto, Kaapelitehtaan ammattiosaston kirjasto ja Rauhanpuolustajien kirjasto. Muita suuria lahjoituksia ovat mm. Raseborg-opiston kirjastosta, Kiljavan opiston kirjastosta, Metallityöväenliiton kirjastosta jne.. Lahjoitusten määrä nousee jopa kymmeneen tuhansiin teoksiin. Lahjoitusaineistoa on kertynyt vuodesta 1987 lähtien. Nämä suuret lahjoituskokoelmat pyritään käsittelemään käyttökuntoon. Ensisijaisena tavoitteena on käsitellä Työväen Arkistolta vuokratuissa tiloissa oleva luetteloimaton aineisto.

Tavoitteena on Työväenkirjaston ystävät ry:n ja Työväenliikkeen kirjaston henkilöstön kanssa yhteistyössä seuloa Työväen Arkistolta vuokrattujen hyllytiloissa säilytettävää lahjoitusaineistoa talkoovoimin. Työ on aloitettu ja siinä on edetty. Hyllytilaa on vapautunut.

Kirjasto sai lahjoituksena myös Ay-arkistolta kansainvälistä, pohjoismaista, eurooppalaista, aasialaista ja eteläamerikkalaista, ay-aineistoa. Se sisältää ammattiyhdistysten historiikkeja ja pienpainatteita. Vieraskielisiä pienpainatteita on kolmisenkymmentä hyllymetriä. Työväen Arkisto ei sopimuksen mukaan toistaiseksi veloita tästä hyllymäärästä.

IDEOLOGIA, PAINOPISTEALUEET JA KÄYTTÄJÄKUNTA

Kokoelmien ideologinen perusta

Olennaista kirjastotyölle olisi siis mieltää sen aikakauden historiallis-yhteiskunnallinen olemus, jona aikana kirjaston dokumenttiaineisto on luotu. Tuota noin sadan vuoden ajasta voidaan puhua palkkatyöyhteiskuntana, teollistumisen tai kapitalismin kautena jne. Toinen näkökulma tai lähestymistapa voi olla työväenliikkeen asennoituminen porvarilliseen yhteiskuntaan, jolloin ominaista on tietoinen valitsevan yhteiskuntajärjestelmän vastustaminen, yleensä valtakulttuurin vastustaminen.

Kokoelmien painopistealueet

Kirjat ja pienpainatteen

Kirja- ja pienpainatekokoelman tärkeimpiä osia ovat työväenliikkeen ja ammattiyhdistysliikkeen järjestöjen aineistot, ideologinen kirjallisuus, henkilöhistoria, osuustoiminta, liiketoiminta ja työväenkulttuuri (näyttämötoiminta, musiikki, urheilu, sivistystyö, lehdistö ja kaunokirjallisuus). Kokoelmiin sisältyy myös mm. työelämää käsittelevää kirjallisuutta ja yleistä poliittista ja historiallista kirjallisuutta.

Kirjaston käyttäjäkunta

Kirjastoa käyttävät enimmäkseen humanistit, valtiotieteilijät, käyttäytymistieteilijät ja luonnontieteilijät. Näyttäisi siltä, että kirjaston perustamisen yhteydessä laadittu aineiston hankintastrategia on määritelty oikeansuuntaiseksi. Työväenliikkeen kirjaston käyttäjäkunta koostuu nykyisin pääosin tutkijoista, opiskelijoista, toimittajista ja nk. työläistutkijoista. Työläistutkijaksi voi luonnehtia esim. jonkun ammattiliiton jäsentä, joka tekee ammattiosastostaan historiikin.

Seuraavan sivun taulukoihin on jaettu Työväenliikkeen kirjaston kokoelma aihealuokittain. Ydinalueista poliittiset puolueet (luokka 329) ja ”työluokka”...(luokka 331, sisältävät yhteensä 12 772 kirjaa = 21,5 % koko kokoelmasta ja 45,3 % luokasta 3 (yhteiskuntatieteet).

Luokkaan 1 eli filosofiaan kuuluvaan ”sosialismin ja kommunismin filosofian” luokkaan 141.8 sisältää 1 456 kirjaa, joka on 46,7 % luokasta 1. Sen lisäksi on kymmeniä metrejä tähän sisältöluokkaan luetteloimatonta aineistoa luokassa 335.

KOKOELMA LUOKITTAIN ja LUOKKA 3 YHTEISKUNTATIETEET ERITELTYNÄ

TYL 6.6.2014

LUOKAT	LUOKKANROT	MÄÄRÄ	% kokoelmasta
Yleisteokset	0	2 143	3,6
Filosofia	1	3 765	6,3
Uskonto	2	585	1
Yhteiskuntatieteet	3	28 179	47,3
Luonnontieteet...	5	526	0,9
Sovelletut tieteet...	6	2 089	3,5
Taide, kulttuuri	7	2 477	4,1
Kirjallisuudentutkimus	8	10 130	17,1
Historia, maantiede	9	9 692	16,2
		59 586	100

Luokka 3 Yhteiskuntatieteet: alaluokkiin jaottelu

			% kokoelmasta 59586 nidettä	% luokasta 28179 nidettä
Yhteiskuntatieteet	3		Yht. 47,3 %	
teoria ja metodologia	30	77	0,1	0,3
yhteiskuntapolitiikka	304	179	0,3	0,6
eri maiden yhtk-olot	308	360	0,6	1,3
tilastotiede, tilastot	311	100	0,2	0,4
väestötiede	314	94	0,2	0,4
sosiologian luokat	316	1 421	2,4	5
Valtio-oppi, politiikka	32	210	0,4	0,7
valtioteoria, pol.tutk	321	394	0,7	1,4
sisäpolitiikka	323	2 084	3,5	7,4
vaalit	324	201	0,3	0,7
siirtolaisuus, muuttol.	325	325	0,5	1,1
orjuus	326	8	0,01	0,02
ulkopol., kans.väl.pol	327	1 885	3,2	6,6
kansaned.lait., parlam.	328	129	0,2	0,4
poliittiset puolueet	329	6 121	10,3	21,7
Taloustiede	33	46	0,07	0,1
kansantal.	330	550	1	2
työ, työn taloustied.	331	6 651	11,2	23,6
maa, kiinteistöt	332	80	0,1	0,3
ideologia (työväenl.)	335(+141.8)	449(+1456)	0,8(+2,4=3,2)	1,6 (vain 335)
julkinen talous	336	315	0,5	1,1
talouspolitiikka	338	663	1,1	2,3
kauppa, kans.väl. Talous	339	780	1,3	2,7
Oikeustiede	34	504	0,8	1,7
Hallintotiede	35	1 177	2	4,2
Sosiaaliturva	36	1 367	2,3	4,9
Kasvatus ja koulutus	37	1 506	2,5	5,3
Työväenperinne...	39	952	1,6	3,8
Yhteiskuntatieteet yht.	3-39	28179		

